

ist ontkennend
erre in onze
ederland voor
en, met wat
kerken, vooral
Amerika doen,
ngsbudget nog

in het buiten-
ing van de bij-
trekt niet ge-
ling der andere
in deze zelfde
gebracht voor
n, onderhou-
reiding en zoo-
g, overtreft al
elfde doel uit-
re.

ren moet aan-
ormeerde volk-
gengew was
eft in dat op-
por te maken,
goed, dat veel
aardigheid van
waarlijk niet
als elders ge-
uiterste grens

eft aan Neder-
op dit punt
rk het gebod
alle creaturen,
alle, wanneer
rijke kolonien
feit, dat Neder-
verwaarloosd
rooftaaf heeft
den Javanen
teft gebracht,
el. We hebben
ende schuld, en
en om van die
meer dan onze

wekken we
bij de Pinkster-
steunen. Onze
ik, is toch reeds
i en doet ook
n ons uitgaan.
In Indië zich
tgvaten stijgen,
nzer Zending-
eefs een beroep
k ditmaal niet
is wonderlijk,
geven kan. En
arbij niet ver-
n Gods belofte
del vet zal ge-

rs.
nne visschers-
dsche reede,
tand brood te
zein.
enzaamheid en
hebben onze
thoeftie aan de
aan geestelijke
gezellig tehuis
uis waar Hol-
en Hollandsche
i biedt.

Christenen, dat
zeker ziekelijk
e" kijken gaan,
visschersleven
sch genot te
banden uit de
om krachtige
te bieden. En
erslag van den
soud maar in
nmaats zelf te
sun dominies"
om te weten
heid voor onze
icht is geweest.
nis van Ds.
Kerk, die op
nevoer en van
strekten en hem

meer weten wil,
erslagen er van
ik persoonlijk
r dwaalde daar
i, onder allerlei
ven, bij welke
een belangeloos
seer alleen; hij
vloede moet ik
n deelen liefde
i, is want waar
ijzonder politie
erd, is dat niet
seer goed, wat
zeer zijne ont-
le buigingen te
zine dankbaar-
anddruk, maar
e dankbaarheid

rk der Christe-
dat het niet de
inkrijk inneemt.
Christenen in
en een plaatsje
te zegene het!"

r twee predi-
and in Ds.
h bereid ver-
n. Er is echter
ing Bethesda,
en zorgt, sloot
n tekort van
niet, of deze
rzen openen.
et worden uit
e afzonderen
L. van Beek

Calkoen, den penningmeester te 's Graven-
hage, die gaarne elke gift in ontvangst
nemen zal.

De Tabernakel en de Moderne Theologie.

Wanneer onze moderne theologen op hun
vergaderingen het woord voeren, geschiedt
dat steeds met een keurigheid van vorm,
die bewondering afdwingt. Ruwe spottend-
heid in deze zelfde, wordt als contra-
bande streng geweerd. De polemiek neemt
een wetenschappelijk hoffelijk vorm aan.
En niet zelden beluistert ge op deze saam-
komsten een toon van diepe smart over
den religieus en zedelijke achteruitgang
van ons volksleven, die toont, dat de
nobel geest van de oude moderne garde
bij het jonger geslacht nog niet geheel
uitgestorven is.

Maar zoodra is het deffige kleed der
vergadering niet afgelegd, of in de pers
komt weer de onverschillige Pfaffenfresser
voor den dag, en met de aanstellerij van
den quasi-geleerde, die meent alle weten-
schap in pacht te hebben, wordt over
andersdenkenden het oordeel geveld.

En kostelijke gelegenheid bood daartoe
weer aan de tentoonstelling van Ds. Schou-
ten's Tabernakel. Onze Nederlandsche theo-
logen hebben te allen tijde voor Gods
heiligdom onder Israël een bijzondere voor-
liefde getoond. In hun symbolische en typolo-
gische werken weiden ze breed over de
beteekenis van dit heiligdom uit. Verschil-
lende hooggeleerden besteedden schatten om
een contereitfel van den Tabernakel te
maken. Ze zagen in dien Tabernakel niet
alleen een kostbare antiekiteit van Israël's
religie, maar bovenal een heerlijk symbool
van de genade en waarheid, die in Christus
Jezus ons geschonken is.

Die vrome vereering onzer vadersen erfde
op Ds. Schouten over. Zijn hart kleefde
aan den Tabernakel. Geld noch tijd ontzag
hij om het heiligdom van Israël af te beel-
den en al wat tot verklaring van Israël's
eeredienst strekken kon bijeen te brengen.
En al mag het aldus bijeengebrachte museum
niet aan streng wetenschappelijke eischen
voldoen, zijn kabinet bevatte toch een kost-
bare en kostelijke verzameling, die in niet
geringe mate er toe bijdroeg om een
duidelijke voorstelling van Israël's oud-
heden te geven. Zulk een verzameling is
zelfs in het buitenland nergens te vinden
en menig vreemdeling toog naar Utrecht
om Ds. Schouten's Tabernakel te zien.

Nu door het sterven van Ds. Schouten
deze collectie verkocht moet worden en
het gevaar dreigt, dat deze „nationale mer-
waardigheid" aan een rijken Amerikaan of
Engelsman te beurt zal vallen, gevoelt
toch zelfs onze liberale pers hoe jammer
het zou wezen, wanneer dit gedenkstuk
van Ds. Schouten's pieteit voor ons land
verloren ging en dringt er daarom op aan,
dat hetzij door onze geldmagnaten, hetzij
door onze regering met de familie onder-
handeld zal worden om dit kleinood voor
ons land te behouden.

Dat nu wekt den toorn op van de *Her-
vorming*, die zich haast om de liberale pers
duidelijk te maken, dat de Tabernakel van
Israël nooit bestaan heeft en daarbij haar
goedkoopse moderne geleerdheid in de vol-
gende min fraaie taal lucht:

Welk een zonderlingen indruk ontvangt men,
wanneer men het zich vertegenwoordigt, dat de
tabernakel in werkelijkheid nooit heeft bestaan.
Wel is er (volgens een onderbericht in Exodus)
in de woestijn een eenvoudige Tent der samen-
komst geweest, maar het ontwerp van den
Tabernakel, zoals dit in Exodus 25 en 26
voorkomt, is de pure verdichting van een schrij-
ver uit de zesde eeuw v. C., die daarin het
model teekent, waarnaar hij den nieuwen tempel
wenachte ontwerpen te zien. Dat ontwerp is
niet verwezenlijkt, en nooit is er een Taber-
nakel geweest, die daaraan beantwoordde. Dat
dit vanzelf spreekt, voelt men reeds, wanneer
men de vraag stelt, van waar een Nomadenvolk,
rondtrekkende in de „woestijn", al het materiaal
zou halen, dat voor den opbouw van zulk een
Tabernakel zou noodig zijn, afgezien nog van
de kunstvaardige handen, die het zouden moeten
bewerken. Bedenk men dit alles, dan ontvangt
men een dergelijken indruk, als wanneer men
in den dom te Keulen voor de overblijfselen
der „Drie Koningen" wordt gebracht, die nooit
hebben bestaan.

Het is ook onmogelijk van wat hier wordt
te kijk gesteld den indruk te ontvangen van
iets groots en verhevens. Hoe kinderachtig niet
alles er uit. Maar ook: wat te zeggen van de
geslachte beesten, opgehangen als in een slager-
winkel; van die malle tafeltjes, waarop was
tafelgereedschap en een stuk vleesch, dat op
een karbonade gelijkt! En terwijl al dit kleine
en leelijke in het volle daglicht door af en
aanschuifende menschen bekeken wordt, voelt
men hoever, eenen-veer, met zijn gods-
dienstig voelen en denken staat, van wat hier
vertoond wordt. Omtrent van alles, wat er een
nimbus van heiligheid aan kon geven, maakt
het veel eerder een weerzinwekkenden indruk.
Voeding voor den godsdienstigen zin geeft het
niet; zelfs niet aan de godsdienstige verbeelding;
wetenschappelijke betekenis heeft de vertooning
evenmin. Hoogstens levert zij hier en daar een
illustratie van enkele bijzonderheden, die in
Oud en Nieuw Testament voorkomen en tot de
Joodsche „oudheden" kunnen gerekend worden.

Dat de moderne theologie nog altijd aan-
komt met het bakerpraatje, dat Israël in de
woestijn een „nomadenvolk" is geweest,
dat noch het materiaal noch de kunstvaar-
digheid bezat om zulk een kostbaar heilig-
dom te bouwen, is na al de ontdekkingen
uit den laatsten tijd wel een bewijs, hoe
weldig deze „moderne" heeren op de hoogte
zijn van hun tijd. Ze zitten nog altoos
vastgeroest in hun moderne dogma's van
een halve eeuw geleden. Al het licht, dat
sinds dien tijd uit het Oosten is opgegaan,
heeft voor hen niet geschinen. Al weten
ze wel, hoe hoog lang vóór Mozes tijd de
cultuur stond in Babel, Kanaän en Egypte,
Israël is nu eenmaal gedoomd door de

moderne theologie om het arme onnoozele
volk te blijven, dat niet eens schrijven kon
en zelfs geen heiligdom kon bouwen.

Dat de *Herforming* bij het zien van dezen
Tabernakel en al wat daarbij uit het Hei-
lige land is saamgebracht, niet anders dan
een „weerzinwekkenden indruk" krijgt, be-
wijst alleen hoe weinig haar waardeerings-
vermogen ontwikkeld is voor wat een goed
deel van ons volk nog als heilig vereert.

En feit, dat te sterker spreekt, als men
ziet met hoeveel sympathie deze zelfde
moderne theologie vervuld is voor al wat op
de afgoderijen der heidensche volkeren be-
trekking heeft. Vraag het maar aan de
arme studenten, wier hoofd met de onzin-
igste namen dezer afgoden wordt volge-
propt, alsof ze daaraan iets hadden voor
hun toekomstig ambt, terwijl ze van Israël's
historie vaak nog minder weten dan een
ontwikkeld catechisant. Ja, als Ds. Schouten
met evenveel ijver een kabinet van zeld-
zaamheden had bijeengebracht met betrek-
king tot het Mohammedanisme of de religie
van Buddha, de *Herforming* zou zich en
wee geroepen hebben, wanneer die collectie
voor ons land dreigde verloren te gaan.

Maar nu het Israël's heiligdom en religie
geldt, weet ze nauwelijks woorden genoeg
te vinden om haar afkeer, haar weerzin
uit te drukken. En wel geldt die afkeer
in de eerste plaats het minder aesthetische
in Ds. Schouten's nalatenschap, maar door
die woorden heen viant toch tegelijk de
haat u tegen tegen dat rotsvaste Bijbelge-
loof van ons volk, dat zelfs voor de machts-
uitspraken der moderne theologie niet
wijken wil.

Uit de Pers.

Ds. Bakker schrijft in ons *Zendingsblad* over
enkele moeilijkheden, die de Geref. kerken bij
haar zendingswerk op Midden-Java ontmoeten.
Ditmaal spreekt hij over het karakter van de
Javanen.

De treurige oeconomische toestand op Midden-
Java hangt, gelijk reeds bleek, voor een groot deel
samen met het karakter van den Javanen. Dit
karakter wordt zeer verschillend beoordeeld. De
één verheft 't hemelhoog, de ander veracht het
diep. Volgens Ds. Lion Cachet wordt hij door
Valentyng geschilderd als: vals, aluw, verraderlijk,
huichelachtig, dieftuchtig, geveinsd, onbetrouwbaar,
lui, stomphoofdig, trotsch jegens zijn mindere,
kruipend voor zijn meerdere, koppig, wraakzuchtig,
verkwistend, laf, wreed, onzedelijk. (vgl. *Een jaar
op reis in dienst der Zending*, pag. 758). Maar i.
Th. Majer (*De Javanen, als menschen en als lid van
het Javanische heiligdom*, pag. 198-203) zegt o.a.
van hem: hij is een zachtmoedig en volzaam,
brutaal of aanmatigend, niet ontblijft voor trouw en
dankbaarheid tegenover allen, die hem goed be-
handelen en weten te leiden; hij is van naturen niet
wreed, wraakzuchtig of jaloezisch, maar zelfs meê-
gaand, geduldig en vergevingsgezind, en alleen
wraakzuchtig, wanneer hij tot het uiterste gedreeven
wordt; hij is niet oorlogszuchtig, maar toch moedig;
onzedelijkheid, luiheid en onrechtelijkheid worden
hem ten onrechte aangewreven.

Bij de beoordeeling van het karakter van den
Javanen hangt natuurlijk veel af van den maatstaf,
die wordt aangelegd. Hij zal b.v. zedelijk of onze-
delijk worden genoemd, naarmate hij beoordeeld
wordt naar de zedelijke opvattingen van den in-
lander zelf, of naar den maatstaf van het yde gebod.
In de tweede plaats komt hier in aanmerking de
vraag of het oordeel, dat wordt geveld, voortkomt
uit haat, dan wel uit liefde. Geen andere maatstaf
mag worden aangelegd, dan die van Gods Woord,
maar dit sluit zelfkritiek uit, dat ons oordeel
moet zijn een oordeel der liefde.

De Javanen is van naturen niet beter dan eenig
ander menschen. Rom. 3:10-18 is natuurlijk ook
op hem geheel van toepassing. Maar dit neemt
niet weg, dat het kwade in hem door Gods goed-
heid op allerlei wijze is beteugeld. Ook hem zijn
vele kostelijke gaven van algemeene genade ge-
geven, waartuit dagelijks blijkt, dat hij een beeld-
drager Gods is geweest. En het staat altijd tegen
de borst, wanneer wij, Europeanen, die van het
zelfde maaksel zijn als hij, niets goeds in hem
weten op te merken.

Het feit, dat het oordeel over het karakter van
den Javanen zoozeer uiteenloopt, bewijst reeds, dat
het moeilijk is te doorgronden. Het is niet scherp
belijnd en over het algemeen, die hem goed be-
oort, omstandigheden er dikwijls een stempel op zetten.
Het is altijd moeilijk om te weten te komen of hij
het goede of kwade wil door eigen aard of
door aandrang van buiten. Mede door eeuwenlang
onderdrukking is het helaas een feit geworden,
dat de Javanen te weinig karakter bezit, dat zijn
karakter zwak en te onzelfstandig is. Ook dit
levert eigenaardige moeilijkheden op voor den
Zendingarbeid.

De Zendingarbeider, die pas met den Javanen
kennis maakt, krijgt den indruk, dat hij gemakke-
lijk voor het Evangelie is te winnen. Men kan
zonder moeite een gesprek met hem aanknopen
over de religie; hij zal eerbiedig luisteren naar het
Woord Gods en niet spotten met het Christendom.
Maar dit is in den regel meer uiterlijke beleefdheid
dan belangstelling in de waarheid. Hij is veelal
aanvaardig voor hoogere dingen, en het laat
hem koud of de eeuwig taligheid dan wel de
eeuwige rampzaligheid hem voorgesteld wordt. Hij
is in dat opzicht volkomen fatalist.

Komt nu echter in iemand toch de begeerte op
om Christen te worden, zoo zal hij zich langzaam
weehouden door valsche schijnacht. Komt hij er
eindelijk toe, te breken met zijn kring, zoo loopt
hij groot gevaar zijn Christendom te plooien naar
zijn mohammedaansche omgeving. Genua aan zelf-
standigheid van karakter staat hem dikwijls in
den weg om te komen tot, en te volharden bij
een openlijke, getrouwe belijden van den Christen.

Het is daarom zeer begrijpelijk, dat men, vooral
onder den Javanen, het Evangelie o.a. heeft trachten
te verbreiden door *koloniatie*. Zoo moeilijk de
Christen-inlander stand houdt in een geheel mo-
hammedaansche omgeving, zoo gemakkelijk zal het
hem zijn zich te voegen in den gang van het
Christelijk leven in een geheel Christelijke omgeving.

Toch blijft, ook bij het onzelfstandige karakter
van den Javanen, m. l. het overwegend bevoor-
degen koloniatie bestaan, dat men zich daardoor
te veel afsondert van het volksleven. Maar wel
wijst genoemde onzelfstandigheid op de noodzaak-
lijkheid om den Zendingarbeid zoveel mogelijk te
concentreren. Ver afgelegen punten zullen in
den regel wijnen. De Christen-Javanen moet, zoo
noodig, dagelijks in aanraking kunnen komen met
zijn mede-Christenen en met het middelpunt, waar-
van de arbeid uitgaat, om een tegenwicht te heb-
ben tegen den voortdurenden invloed van zijn
mohammedaansche omgeving.

Waar een zendingdienaar als Ds. Bakker,
die jarenlang met zoveel vrucht arbeidde,
met deze praktische wenken komt, loont het
zeker de moeite naar hem te luisteren.

Voor al omdat hij niet alleen de bezwaren
schildert, waarmee de zendingarbeid te worstelen
heeft, maar tegelijk ook den kerken van raad
dient, hoe die bezwaren 't best overwonnen
kunnen worden.

Officieele Berichten.

Het was voor de kerk van Breda 27 Mei een
bijde dag. Des morgens trad Ds. A. M.
Donner van Amersfoort ter bevestiging van zijn
broeder Ds. J. H. Donner op, sprekende naar
aanleiding van Jeremia 31:14. Des avonds
verbond onze nieuwe leeraar zich aan de
gemeente met Paulus woord uit 2 Corinthen 4:7:
„Maar wij hebben dezen schat in aarden vaten,
opdat de uitnemendheid der kracht zij van
God en niet uit ons."

Onder groote belangstelling werd dit ernstig
woord uitgesproken, en het was op de aange-
zichten te lezen dat de diepe afhankelijkheid
van zijnen zender, zooals die in verband met
het tekstwoord werd in het licht gesteld, diepen
indruk maakte op de hoorders.

De Heere heeft ons grootelijks verlijdt door
zijnne weldaden. Moge de zwaar bedroefde ge-
meente van Nieuwduin spoedig door zijne
goederliedenheid worden vermaat met den man
zijns raads, en zij er bij ons allen nu en steeds een:
Niet ons, o Heer, niet ons! Maar Uwen
naam zij eere!

Namens den kerkeraad,
G. L. DE VRIES, scriba.

P.S. Het adres van den kerkeraad is:
Ds. J. H. DONNER, Batonielaan.

AGENDUM

der particuliere synode van de Gereformeerde
kerken in de provincie Utrecht, D. V. te houden
op Woensdag 6 Juni 1906, des morgens half
10 ure in de Oosterkerk te Utrecht.

1. Opening door de saamroepende kerk.
2. Ouderzoek der credentie-brieven.
3. Verkiezing van het moderamen.
4. Aanwijzing van een broeder voor het pers-
verslag.
5. Vaststelling van de notulen der vorige
particuliere synode.
6. Ingekomen stukken.
7. Aanvraag van examen naar art. 8 K. O.
8. Rapporten. a. van den quaestor; b. van
deputaten naar art. 49 K. O.; c. over het Studie-
fonds; d. van den deputaat naar art. XIII
K. O.; e. van deputaten voor een nieuwe
regeling van het percentage der quota.
9. Benoeming van deputaten. a. van een
quaestor; b. naar art. 11 K. O.; c. naar art. 49
K. O.; d. voor de ondersteuning van hulpbe-
doevende kerken; e. deputaat curator voor de
Theol. School; f. voor art. 13 K. O.
10. Aanwijzing der roepende kerk.
11. Rondvraag.
12. Lezing van het persverslag.
13. Sluiting.

Namens de roepende kerk van Baarn:
W. H. GIPSEN JR., praesides.
L. ONYDER, scriba.

Kort verslag van de vergadering der
classis Woerden, gehouden den
17 Mei 1906.

1. Ds. Breukelaar is praeses dezer vergadering.
Ds. Gunst, scriba.
2. Alle kerken der classis zijn in hare afge-
vaardigden tegenwoordig.
3. De nieuwe huishoudelijke regeling, nu ge-
drukt zijnde, wordt uitgereikt.
4. De notulen worden gelezen en vastgesteld.
5. Het examen praeparatoir van den heer
C. A. van Nood, cand. aan de Vrije Universi-
teit, neemt een aanvang. Het examen heeft een
gunstig verloop, zoodat broeder Van Nood
wordt toegelaten en beroepbaar gesteld voor de
Geref. kerken in Nederland.
6. Een mededeeling van de classe Dordrecht
wordt voor kennisgeving aangenomen.
7. De kerk van Nieuwveen ontvangt toe-
stemming in de kerken der classe te collecteren
voor den bouw van een pastorie.
8. Advies wordt gegeven in tuchtraken aan
de kerken van Zwammerdam, Ter Aar, Nieuw-
koop en Woubrugge.
9. Er wordt verslag uitgebracht van de Zending.
De boeken van den penningmeester der zending
zijn door de kerk van Waarder nagezien en in
orde bevonden.
10. In behandeling komt de concept-regeling
tot samenwerking voor de verzorging van em-
pidoanten enz. in de classe Woerden. Na
uitvoerige bespreking wordt de regeling met
geringe wijziging aangenomen.
11. Als deputaten naar de particul. synode
worden gekozen: Ds. Breukelaar en Ds. Gunst,
primi; Dr. van Lankhuizen en Ds. Van Dijk,
secundi; ond. J. Eigeman en W. C. van Geel,
primi; ond. M. v. Muijswinkel en C. Bol, secundi.
12. Vacaturbeurten worden aldus geregeld:
Juni: Ter Aar, Ds. v. d. Heyden; Noorden, Ds.
Breukelaar; Nieuwkoop, Ds. Koffijberg; Nieuw-
veen, Dr. Lankhuizen. — Juli: Ter Aar, Ds.
Brouwer; Noorden, Ds. Gunst; Nieuwkoop, Ds.
v. Dijk; Nieuwveen, Ds. Kajan. — Augustus:
Ter Aar, Ds. Schoemakers; Noorden, Ds. Van
Dijk; Nieuwkoop, Ds. Voogel; Nieuwveen, Ds.
v. d. Voet.
13. Roepende kerk voor de volgende verga-
dering is de kerk van Woerden.
14. De scriba gaat voor in dankgebed.

Namens de classis,
J. W. GUNST, scriba.

Buitenland.

Duitsland. Dr. Kalthoff's nitvaart.

Het monisme.

De Christus-loochenaar Dr. Kalthoff, predi-
kant te Bremen, is den 1den Mei aan hartzekte
gestorven.

Hij was in den bloei van den mannelijken
leeftijd. Menigen dacht, dat de strijd met den
man, die onbeschaamd den kamsel gebruikte, niet
om het Evangelie te verkondigen, maar het te
bestrijden, nog lang zou duren. Nu is zijn lijf
verbrand in het crematorium van Hamburg, en de
urn, de asch bevattend, is op het kerkhof van
Rienberg geplaatst. Daarbij werd geen Christe-
lijk woord gesproken, geen gebed gedaan. Zijn
begrafenis was als van die van een heiden,
wanneer men daarbij uitzondert, dat de onder-
wijzenangerezening bij de aschurn zong:
„Selig sind, die in den Heeren slapen", hetgeen
door een Duitsch blad onbegrijpelijk „taktloos-
heid" genoemd wordt. Volgens den wensch van
den overledene las ook de predikant Steudel in
de Kapel den goeten Psalm voor, dien Kalthoff
nooit als een gebed van „Mozes, den man
Gods" opgevat heeft, maar in Pantheistischen
geest verklaarde.

Opmerkelijk was, hetgeen er in het crematorium
of lijk-oven te Hamburg gezegd werd. Hier
voerde de predikant Maurits het woord voor een
kleinen kring uitgelezen, om uit te spreken
wat hij als vriend van zijn vriend te zeggen
had; hij roemde zijn oprechtheid en trouw aan

zijnne overtuiging, noemde hem een machtigen
geest, dien „het koninkrijk der gedachten ver-
leend was", om „als een adelaar zijne eigene
banen" te gaan. „Hun die hun vreugde zochten
in het denken, wakte hij om hetzelfde te doen
en verheugde zich met hen over hun groeiende,
toememende helderheid". Van zijn vriendelijk-
heid in den omgang zeide de redenaar: „Denkt
aan zijn handdruk! was het niet een schudden
van de hand, waarbij hij zonder te spreken zijn
hart gaf? Denkt aan zijn oog! Wel kon hij
't toornig opelaan, maar hoe warm en trouw
kon het op ons rusten, van hoeveel kinderlijke
vreugde kon het getuigen. Ja, wij hebben hem
niet alleen bewonderd, niet alleen van hem
geleerd, niet alleen plannen met hem gemaakt
en gearbeid, neen, wij hebben ook met hem
gelachen, hartelijk gelachen. Wij hebben met hem
de glazen opgeheven en zijn met hem vrolijk
overvrijgelijk vrolijk geweest." Dit was de lij-
rede, die een Evangelisch predikant op zijn
ambtsbroeder hield.

Ook werden er gedichten op Kalthoff's dood
gemaakt, waarbij de phantasie van een candi-
daat in de Theologie uit Bremen, J. Middendorp,
zulk een vlicht nam, dat ook door hem weder
het spreekwoord bevestigd wordt, dat er slechts
éene schrede ligt tusschen het verhevene en het
belachelijke. In dit gedicht wordt de gestorvene
een man genoemd, die „koninklijk-zegevierend"
kon scheppen, op wie schenen en sterren als
een „verwant hoofd" neerzagen. Hij noemde
zijn vester een priester, die altijd duidelijk
God aanschouwde, en eindigde dan treftecht
Pantheistische zinspelen:

„Maar weent niet meer, de Geest keert
altijd weder,
En uit der heiligen schoot stijgt opnieuw de
Godheid op."

Het is een treurige vrucht die Kalthoff ach-
tergelaten heeft.

Het is zeer te betwijfelen, of men te Bremen
voor Kalthoff een predikant beroepen zal die
in diens voetstappen wandelen wil.

In de liberale kringen van genoemde stad
heeft het veel oppraak verwet, dat een predi-
kant van de Evangelische kerk voorzitter werd
van den monistenbond. Dit is te verstaan, wan-
neer men weet wat die bond in het schild voert.
Het is beschreven in de volgende stellingen:

„De Duitse monistenbond wil de ontwik-
keling van het individu, van het volk en der
menscheid bevorderen, terwijl hij wetenschap-
pelijk onafhankelijk en overwonnen wereldbe-
schouwingen, voor alles hun invloed op het
individueel en maatschappelijk leven, bestrijdt;
nieuwe denkbeelden als grondslagen eener nieuwe
wereldbeschouwing verbreidt; nieuwe idealen
voor leiding van het leven zoekt te geven en
te verwezenlijken.

I. Verkeerd en de ontwikkeling in den weg
staand is elk dualisme in de wereldbeschouwing
en levensopvatting. Verkeerd en de ontwikkeling
in den weg staand is in het bijzonder:

1. Het aannemen van geopenbaard Goddelijke
waarheden, met absolute autoriteit, tegenover
het zoeken der menschen naar waarheid;
2. het aannemen van onbepaalde natuurlijke
krachten en machten, als vrije oorzaken van
den natuurlijke loop der wereld gedacht;
3. het aannemen van hiernamaals in den
hemel zijn, als doel en volinding van het
menscheijk leven op aarde.
- II. Onze wereldbeschouwing is het monisme;
om ons dient tot grondslag:
1. Het inzicht, dat de natuur uit zich zelf
moet verklaard worden, zonder eenig bovenna-
tuurlijk beginsel;
2. de erkenning, dat alles wat gebeurt sloopst
naar eenige, ijeren, groote wetten, die haar
grond in de natuur der dingen zelf hebben;
3. dat de natuur enkelvoudig en dezelfde is
in al hetgeen gebeurt en in al hare gestalten;
- III. Ons nieuw ideaal is de menscheid, die
hare plaats in de natuur kent en op grond dezer
kennis in haar lot zelf ingrijpt. De bewuste
aanwending der erkende natuurwetten op de
vorming van het individuele leven en op dat
der maatschappij, zal ons in staat stellen:

1. Krachtige „Kulturmenschen" te vormen,
die als realisten, de dingen nemen als zij zijn,
en als idealisten voor de ontwikkeling steeds
nieuwe banen openen;
2. ons eigenaardig volkskarakter sterker te
maken en nader tot het ideaal van een Kultuur-
staat te brengen;
3. de menscheid als een groote Kultuurwe-
heid tot steeds hoogere trappen van natuur-
kennis en natuurbeheersching van zelfkennis
en zelfbeheersching te leiden."

Dit program heeft Kalthoff onderteekend
daarvoor maakte hij propaganda! Geen wonder
dat de vrijzinnigen daarvoor terugstrikten.

N.-Amerika. Het sociale vraagstuk
en de kerken.

Op de kerkelijke vergaderingen der Chr. Geref.
kerk van N.-Amerika zijn dikwijls de unions
of werklidenverenigingen besproken. De be-
schouwingen daarover verschillen, en ook is
het karakter der Unions zeer onderscheiden.
Maar over het algemeen openbaart zich in
de werkliden unions een anti-christelijke
geest, doordien het blijkt dat zij de vrijheid der
menschen aan banden leggen en in vele gevallen
niet terugdeinzen voor daden van onrecht en
geweld, als iemand met hen van gevoelen ver-
schilt.

In deze beoordeeling der unions staat de
Chr. Geref. kerk niet alleen.

De *Methodist Book Concern* in New-York
kreeg onlangs moeite met de letterzetters-union
no. 6, omdat deze uitgevers en drukkers zich
in de drukkerwerkstaking verklaarden voor de
„open shop". Deze uitdrukking wordt gebezigd
voor de zaak van een baas of aannemer, die
er niet naar vraagt of zijn werkliden tot de
union behooren, maar eenvoudig aannemt, wie
hem bevalt. Soms gaat het goed en werken
Unie-mannen en niet-Unie-mannen gewoon naast
elkaar. Maar doorgaans is het verloop aldus:
Eerst wordt de niet-Unie-man verzocht zich bij
de vereniging aan te sluiten. Wanneer deze
weigert, dan wordt hij bedreigd en bemoeilijkt
en tracht men het hem zoo lastig te maken, dat hij,
om zich voor verdere moeilijkheden te vrijwaren,
ander werk gaat zoeken. Stoot de niet aan-
geslotene aan de vereniging zich niet aan dit
alles, dan gaat er een verzoek naar den baas
om den man te ontslaan.

Weigert de werkgever, dan is het dreigement
staken.

Zoo komt de baas of aannemer tusschen twee
vuren. Aan de eene zijde zegt zijn vrijheids-
en onafhankelijkheidsgevoel hem, dat hij niet
moet toegeven; aan de andere zijde zegt hem
zijn contract dat hij binnen een bepaalden ter-
mijn een aangenomen werk moet gereed hebben
dat hij daarom behoort toe te geven, of
zegt hem zijn beurs dat hij een tijdelijken stil-
stand van zaken niet dragen kan.

Wij laten hier volgen wat door den bisschop
der Methodistische kerk hieromtrent gezegd is:
Wij zijn er tegen dat een betrekkelijk klein

getal werkliden heel de klasse der werkliden
kan beheerschen. Wij zijn vrienden van den
werkmans, maar inzonderheid van de 90 procent
werkliden, die een afkeer hebben van het
baanschap der unies. Het is een aanmatiging,
als eenige mannen het in hunne macht hebben
te zeggen: „Sluit u bij ons aan of gij zult geen
werk hebben". Het is aanmatiging, iemand te
belletten te werken als hij werken wil, indien
hij op eerlijke wijze in zijn onderhoud zoekt
te voorzien.

De Methodistische kerk heeft dat standpunt
ingenomen blijkens een besluit dat genomen
werd op de East Conference van New-York.
Dit luidt als volgt: „Met allen nadruk verkle-
ren wij bij vernieuwing, dat wij sympathieeren
met georganiseerden arbeid en zijne poegingen
om de groote vraagstukken van arbeid en
kapitaal op te lossen; wij gelooven, dat de
werkliden voor alle dingen vrijheid en orde
willen handhaven, en dat niet georganiseerde
arbeiders evenveel recht hebben om te leven en
te werken als georganiseerde werkliden. Als
discipelen van Hem, die zoo liefde lieft jegens
den naaste prodikt, juichen wij het toe dat de
beginselen van zoovele werklidenverenigingen
in overeenstemming zijn met de leeringen van
het Evangelie. Zonder voorbehoud stemmen wij
toe, dat de werkliden het recht hebben om tot
bevordering van hun welzijn zich onderling te
verenigen. Maar tegelijkertijd protesteeren wij
er tegen, dat iemand in zijn recht om te wer-
ken verkort wordt."

Gaat men in Amerika niet een weinig buiten
den Gereformeerden regel, dat op kerkelijke
vergaderingen alleen kerkelijke zaken mogen
behandeld worden? In elk geval blijkt uit
het bovenstaande, dat de Amerikaansche christe-
nen voor dezelfde vraagstukken geplaatst zijn
als wij in Nederland.

Gemengd Nieuws.

Reeds 135 jaar werkt de Broedergemeente onder
de Eskimo's op Labrador. De gouverneur van
Newfoundland heeft over dit deel van zijn gebied
een onderzoek laten instellen door den heer William
Mac Gregor. Ders getuigt: „Het schijnt haast
niet mogelijk, veel meer voor de opvoeding der
inboorlingen, de Eskimo's te doen, als de mis-
sionairs der Moravische broeders gedaan hebben. Met
betrekking tot het getal personen welke lezen kon-
nen, kon Labrador de vergelijking met onze blanke
gemeenten, die mij bekend zijn, goed doorstaan.
Het is waar, dat aan de kusten van Labrador
geen gevangenis, geen politie, geen magistrat te
vinden is. Maar deze aanhangels der beschaving,
hoe noodzakelijk elders ook, zijn hier niet noodig,
voortuoveel het de orde betreft. De sedelijke con-
trole der zending, die in het verleden zoo krachtig
gewest is, schijnt ook voor de toekomst voldoende
te zijn. Dat de sedelijke invloed der zending door
de zending zelf en ook door het Koninklijk Kabinet
te laag geschat is, blijkt duidelijk uit het Kabinets-
besluit van den 3den Mei 1899. De Zending had
tot besch